



Transparantie als norm: actieve openbaarmaking volgens de Wet open overheid

De Wet open overheid verplicht overheden zich in te spannen om actief informatie openbaar te maken. Daarom deelt de overheid betekenisvolle informatie die aansluit op de behoefte van de samenleving. Dit versterkt het vertrouwen, bevordert democratische controle en stimuleert burgerparticipatie. Hieronder volgen enkele sterke voorbeelden uit de praktijk.



Wij doen
ons werk **ZO**
Zorgvuldig
& Open

Voorbeelden bij de Rijksoverheid

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport - Actieve openbaarmaking van tijdlijnen coronacrisis

Voor de interne voorbereidingen op de parlementaire enquête Corona hebben het kerndepartement van VWS en het RIVM tijdlijnen gemaakt over het verloop van de crisis. De tijdlijnen zijn in eerste instantie opgesteld zodat mogelijke genodigden van de commissie zich kunnen voorbereiden op hun besloten voorgesprek of openbaar verhoor. Omdat de tijdlijnen mogelijk ook voor anderen een schat aan informatie bevatten over het verloop van de crisis hebben zowel het departement als het RIVM besloten om de tijdlijnen openbaar te maken. De tijdlijnen beschrijven het verloop van de crisis en de besluitvorming rond specifieke onderwerpen. VWS heeft de interactieve tijdlijnen ook aan de Tweede Kamer gestuurd. De tijdlijnen van het RIVM zijn terug te vinden op de website van het RIVM.

Tijdlijnen COVID 19



Interactieve tijdlijnen coronacrisis



Ministerie van Klimaat en Groene Groei – Overkernenergie.nl

Betekenisvolle openbaarmaking begint met toegang tot betrouwbare informatie. De directie Kernenergie biedt daarom via www.overkernenergie.nl een toegankelijke en transparante informatievoorziening. Deze website brengt kabinetsvoornemens, beleidsnota's, zienswijzen en participatiemomenten samen, zodat stakeholders - van omwonenden en belangenorganisaties tot journalisten en medeoverheden - gericht de voor hen relevante informatie kunnen vinden, zich kunnen aanmelden voor bijeenkomsten en hun vragen of opmerkingen direct kunnen delen. De site wordt voortdurend uitgebreid en verbeterd op basis van geconstateerde informatiebehoeften, zodat stakeholders optimaal geïnformeerd zijn en actief kunnen participeren. Zo is er ook een tijdlijn in ontwikkeling om de besluitvorming volledig navolgbaar te maken. Hiermee ondersteunt de directie kwalitatief goede participatie, versterkt zij het maatschappelijke debat met feitelijke en actuele inzichten en draagt zij bij aan de transparantie van de besluitvorming binnen de Rijksoverheid. Als onderdeel van een breder traject naar één centraal energietransitieportaal zal www.overkernenergie.nl op termijn opgaan in het landelijke platform.



“Overkernenergie.nl geeft mensen de feiten om mee te denken en mee te praten. Zo maken we ruimte voor een goed publiek debat en nemen we betere besluiten die op meer begrip kunnen rekenen.”

Martijn Schut programmadirecteur Kernenergie

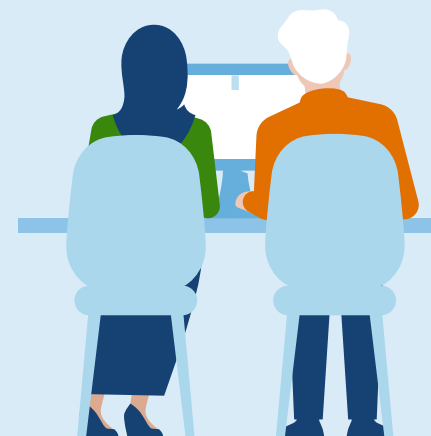
Rijksoverheid.nl - Inclusieve overheids-communicatie door Nederlandse Gebarentaal

Sinds juli 2021 is de Nederlandse Gebarentaal (NGT) officieel erkend als taal in Nederland. Dit verplicht de overheid om deze taal actief te bevorderen in de samenleving. Op rijksoverheid.nl wordt in een tijdlijn duidelijk gemaakt hoe de wet tot stand is gekomen. En welke stappen de overheid zet om de NGT te bevorderen. Ook wordt de volledige wet uitgelegd in begrijpelijke taal en is er een video beschikbaar waarin de wettekst in NGT wordt vertaald - waardoor dove en slechthorende mensen direct toegang hebben tot juridische informatie in hun eigen taal. Dit voorbeeld toont hoe actieve openbaarmaking verder kan gaan dan alleen het publiceren van documenten: door informatie aan te bieden in verschillende taalvormen wordt een grote groep burgers daadwerkelijk bereikt en geïnformeerd. De website bevat ook praktische informatie over tolkvoorzieningen en contactmogelijkheden, waardoor NGT-gebruikers volwaardig kunnen participeren in communicatie met de overheid.



Data.overheid.nl - Centraal punt voor alle Nederlandse overheidsdata

Data.overheid.nl is het nationale dataportaal waar alle beschikbare overheidsdata van Nederland wordt beschreven - zowel open als gesloten datasets. Het platform bevat meer dan 12.000 datasets van verschillende overheidsorganisaties zoals het CBS, de Kiesraad en het Kadaster. Hierdoor kunnen burgers op één plek zoeken naar relevante overheidsinformatie. Van lokale vergunningen en bouwplannen tot belastinggegevens, uitkeringen en officiële publicaties. Het portaal maakt het mogelijk om snel te vinden welke data beschikbaar is en hoe deze te verkrijgen. Door deze centrale ontsluiting wordt overheidsdata toegankelijk voor hergebruik door iedereen die dat wil, wat transparantie vergroot en innovatie stimuleert in de maatschappij.



Voorbeelden bij medeoverheden

Open Raadsinformatie – Inzage in lokale politieke besluiten

Dit is een initiatief dat de besluitvorming van decentrale overheden transparanter maakt door vergaderdata van meer dan 300 gemeenten, 7 provincies en 5 waterschappen te bundelen in één zoekomgeving. Door automatisch gegevens uit bestaande raadsinformatiesystemen te halen en via een gestandaardiseerde API te ontsluiten, kunnen gebruikers eenvoudig zoeken naar openbare vergaderingen, agenda-punten, moties en documenten. Daarnaast zijn er rijkere data beschikbaar, zoals informatie over stemgedrag. Het project is een samenwerking tussen VNG Realisatie en de Open State Foundation, ondersteund door het actieplan open overheid.



OpenStad – Platform voor digitale participatie-projecten

OpenStad is een open source platform dat participatie leuker en laagdrempeliger wil maken. Zodat bewoners vaker en concreter meedenken en meebeslissen over hun straat, wijk of stad. Waardoor besluitvorming democratischer en transparanter wordt. Met als bijkomend voordeel van een online platform dat participatietrajecten duidelijk en strak moeten worden ingericht én dat de eigen data ook meteen transparant zijn. Wat begon in Amsterdam is inmiddels uitgegroeid tot een samenwerking tussen tientallen gemeenten en organisaties, waaronder Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Haarlem, Emmen en de Provincie Zuid-Holland. OpenStad stimuleert laagdrempelige betrokkenheid, vertrouwen in de overheid en beleidsvorming die echt aansluit bij de leefwereld van inwoners. OpenStad werd genomineerd voor de Transparantieprijs Over Informatie Gesproken 2024 voor opvallende prestaties op het gebied van een transparante en open informatiehuishouding. En kreeg daarbij de meeste publieksstemmen.



Gemeente Utrecht - U-reka zoekfunctie voor raadsinformatie

Utrecht ontwikkelde de zoekmachine U-reka na een spoed-debat waarbij raadsleden cruciale beleidsinformatie niet snel genoeg konden vinden. De applicatie ordent complexe raadsinformatie via drie ingangen: raadsstukken per beleidsveld, 'wie zei wat'-functie en toezeggingenoverzicht. Met dagelijks tientallen zoekopdrachten toont dit de concrete meerwaarde voor democratische besluitvorming.



Gemeente Coevorden – AI-chatbot voor Woo-documenten

De gemeente Coevorden heeft een chatbot ontwikkeld waarmee burgers in hun eigen woorden vragen kunnen stellen over gepubliceerde Woo-verzoeken. In plaats van zoeken op trefwoorden kunnen inwoners natuurlijke vragen stellen, waarbij de AI-gestuurde chatbot alle documenten doorzoekt en begrijpelijke antwoorden geeft met verwijzingen naar de bron-documenten. Deze gebruiksvriendelijke oplossing werd tweede bij de Transparantieprijs Over Informatie Gesproken 2025 omdat het de informatiedrempel drastisch verlaagt - vooral voor mensen die niet gewend zijn aan overheidsjargon of complexe zoekopdrachten. De chatbot helpt burgers op een begrijpelijke manier informatie te vinden zonder dat ze hoeven te weten welke specifieke termen ze moeten gebruiken.



Gemeente Amsterdam – Openbaarheidscentrum Amsterdam

Bij het Openbaarheidscentrum Amsterdam krijgen burgers op een laagdrempelige manier hulp en uitleg bij hun vragen over overheidsinformatie. Nu al online via Open Amsterdam en het forum, straks via de servicebalie en het inloopspreekuur in het Stadsarchief Amsterdam. Het Openbaarheidscentrum is voortdurend in ontwikkeling. Via het online forum www.openbaarheidscentrum.openstate.eu kunnen bezoekers ideeën delen en meedenken over de toekomst van het centrum. Alle documenten die de gemeente Amsterdam (actief) openbaar maakt, over ideeën, plannen, regels en afspraken, zijn te vinden open.amsterdam. Het Openbaarheidscentrum Amsterdam heeft de transparantieprijs Over Informatie Gesproken 2025 gewonnen. De prijs wordt toegekend aan personen of publieke organisaties die een belangrijke bijdrage leveren aan het vergroten van transparantie. Met als doel het versterken van de positie van de burger in de informatierelatie met de overheid. Gemeente Amsterdam won de prijs vanwege de toegankelijke en persoonlijke aanpak van het Openbaarheidscentrum. Persoonlijk contact is volgens de vakjury essentieel: 'een open overheid meer is dan het online openbaar maken van documentatie en voldoen aan de wet'.



Waterschap Rijn en IJssel - Actuele waterdata voor iedereen

Waterschap Rijn en IJssel maakt al hun meetgegevens over waterhoeveelheden en waterkwaliteit publiekelijk toegankelijk via een dataportaal. Iedereen kan er actuele data over waterstanden, afvoeren, grondwaterstanden, neerslaggegevens en chemische waterkwaliteit bekijken en downloaden. Het platform biedt niet alleen data van het waterschap zelf, maar integreert ook meetgegevens van KNMI en Rijkswaterstaat, waardoor gebruikers een compleet beeld krijgen van de watersituatie in de regio. De data is beschikbaar in verschillende formaten waardoor het zowel toegankelijk is voor burgers die willen weten hoeveel regen er is gevallen, als voor professionals die de gegevens willen gebruiken voor onderzoek of besluitvorming.



Provincie Noord-Holland - Samen Slim naar Zee

Vanwege de structurele verkeersoverlast naar Bloemendaal aan Zee en Zandvoort tijdens zonnige dagen en evenementen, startte de provincie Noord-Holland dit transparante participatieproject. Alle ingediende burgerideeën worden openbaar gedeeld met duidelijke beoordeling en antwoorden van de overheid. Door dit proces volledig inzichtelijk te maken - van idee tot definitieve besluitvorming - kunnen bewoners, ondernemers en belangenorganisaties precies volgen hoe hun inbreng wordt meegewogen bij oplossingen voor dit dagelijkse knelpunt. Deze openheid stelt journalisten in staat het democratische proces te monitoren en burgers om de overheid ter verantwoording te roepen over keuzes die direct hun bereikbaarheid van de kust raken.



Dit is een uitgave van het programma Open Overheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Uitgave juni 2025
www.open-overheid.nl